

Posudek oponenta na diplomovou práci

Česká Sibiř v letech 1918-1939

Bc. Adriana Rubešová

Předkládaná práce se zabývá oblastí zvanou „Česká Sibiř“ v meziválečném období s cílem popsat každodenní život obyvatel a dějiny regionu. Jelikož práce vznikla v rámci studijního programu Učitelství historie na SŠ, tak obsahuje i vzdělávací část, na níž se s ohledem na mou specializaci zaměřím detailněji.

Kvalitu historiografické části práce ovlivnil výběr pramenů a též způsob práce s nimi. Adriana Rubešová většinou pracuje s pamětními knihami či kronikami obcí a škol, aniž by nějak popsala specifika tohoto typu pramenů a související metody jejich analýzy. Kroniky nesrovnává s jiným druhem pramenů. V důsledku tak většinou jen převádí informace z pramenů do diplomové práce, shrnuje je sice do komplexnějšího celku, ale zároveň reprodukuje kronikářský přístup k regionální historii. Ačkoliv se práce hlásí k dějinám každodennosti a regionální historii, postrádá konkrétní metodologické vazby na tyto koncepty. Chybí i sekundární odborná literatura k této problematice. Modelově to ilustruji na tématu dětství, jemuž se autorka věnuje v kapitole „Školství a dětství na České Sibiři“. Téma souvisí s historicko-antropologickou orientací na každodennost a v rámci výzkumu na poli regionálních dějin může otevírat zajímavé otázky. Autorka však nereflektuje žádné metodologické inspirace (kupříkladu práce Mileny Lenderové) a shrnuje z pramenů pasáže, jež se tematiky dětství explicitně dotýkají.

V didaktické části práce Adriana Rubešová prokázala, že se rámcově orientuje v konceptech současné didaktiky dějepisu (badatelská výuka, rozvoj historického myšlení žáků či projektová výuka) a je schopna navrhnout pracovní listy s adekvátním didaktickým aparátem. Realisticky rozvržená práce s prameny v jednotlivých pracovních listech a zvolený metodický postup ukazují, že Adriana Rubešová dokázala využít zkušenosti z pedagogické praxe na Gymnáziu Vlašim, a předkládané vzdělávací materiály tak nejsou odtržené od situace praktické výuky.

Vedle rámcově pozitivního hodnocení didaktické části práce připojím několik kritických poznámek, které lze diskutovat v rámci obhajoby. Navržená metodika implicitně a v několika

málo případech i explicitně navazuje na současnou didaktickou teorii (odkaz na kanadského didaktika Petera Seixase a práci Jaroslava Najberta na s. 91). Práci by výrazně prospělo, kdyby byla tato vazba na využití didaktické koncepty (badatelská výuka, rozvoj historické myšlení a projektová výuka) zřetelněji popsána a patřičně ukotvena v relevantní sekundární literatuře. V případě Petera Seixase nestačí link na web popularizující směrem k učitelům jeho přístupy, ale je nutné dokázat na základní práci *The Big Six Historical Thinking Concepts*.¹ Důkladnější práce s koncepty rozpracovanými Seixasem a Mortonem by prospěla i pracovním listům. Autorka by díky nim mohla detailněji promyslet vzdělávací cíle jednotlivých metodik, promítnout toto konceptuální zaměření do navrženého postupu a v závěru formulovat i ideálně typický očekávaný výstup. Modelově to můžeme ilustrovat na pracovním listě „Ve škole za Masaryka aneb V čem se lišíme od spolužáků před sto lety?“ (s. 113-117), který se zaměřuje na trvání a změnu (tedy jeden ze Seixasových konceptů historického myšlení) a jemuž by metodicky výrazně prospělo, kdyby autorka zohlednila úroveň porozumění žáků rozepsané Seixasem a Mortonem. Evaluační perspektiva v materiálech bohužel zcela chybí.

Současná didaktická teorie klade důraz na aktualizaci a atraktivitu dějepisné látky. Srozumitelná souvislost historie s naší současností zvyšuje motivaci žáků a nabízí jim též přijatelnou představu o smyslu dějepisného vzdělávání. V této souvislosti je limitující, že se Adriana Rubešová zaměřila především na období 1918-1939. V anotaci práce autorka doplňuje, že „bude reflektovat v přiměřeném měřítku další vývoj tohoto kraje a jejího obyvatelstva až do dnešních dnů“, a text skutečně obsahuje i krátké pasáže shrnující historický vývoj regionu po druhé světové válce. Škoda, že se na soudobé dějiny zkoumaného regionu více nezaměřila v didaktické části. Zajímavý potenciál v tomto ohledu nabízí až bonusový pracovní list „Česká Sibiř na starých fotografiích aneb Jak se mění krajina kolem nás?“ (s. 96-97 a přílohy na s. 142-157), který s pomocí dobových fotografií či obrazů a současných snímků zkoumá historickou změnu obce či krajiny. Žáci prostřednictvím přefocování starých snímků srovnávají současný stav míst s minulostí a ptají se po příčinách změn. Obdobně motivační roli může hrát i silný příběh či přímá vazba na sdílený prostor. V této souvislosti lituji, že autorka nepracovala s příběhem rodiny Karla Bachracha a petrovického zámku. V tragickém osudu židovské rodiny se nabízí ideální propojení místních

¹ Peter SEIXAS – Tom MORTON, *The Big Six Historical Thinking Concepts*, Toronto 2012.

a „velkých“ dějin. Demolice původně památkově chráněného objektu představuje výzvu pro badatelskou výuku rámovanou otázkou „Proč zbořili petrovický zámek?“

Když jsem začal číst práci o Miličíně, doufal jsem, že se něco bližšího dozvím o nedostavěném objektu vedení JZD v centru obce. Tato podivná ruina po tři dekády vytváří obraz obce nejen pro projíždějící řidiče. V médiích tuto ikoničnost přiznává i starosta Miličina Václav Karda: „Kamkoliv přijedu, hned se mě ptají: Tak co? Co ten váš barák?“² Jsem si vědom toho, že autorka se primárně zaměřila na meziválečné období, i přesto však považuji absenci tohoto tématu v předkládané práci za překvapující. Zejména pro didaktickou aplikaci regionálních dějin totiž obdobný motiv představuje velmi funkční východisko, které navíc nabízí přesahy směrem k obecnějším cílům našeho kurikula. Žáci by se mohli odpovědně zamýšlet nad možným využitím objektu pro místní společnost, diskutovat různé návrhy či přímo mediovat debatu v dané obci.

V závěru posudku bych rád konstatoval, že i přes výše rozvedené výhrady práce Adriany Rubešové splňuje podmínky kladené na tento typ závěrečných prací. Doporučuji text k obhajobě a navrhuji klasifikaci velmi dobře.

doc. Kamil Činátl, Ph.D.

v Písku 24. 1. 2022

Ústav českých dějin FFUK

² Zdeněk KELLNER, Nedostavěné ředitelství někdejšího družstva dělá Miličinu špatnou vizitku, *Deník.cz*, 16. 9. 2021, dostupné online: https://benesovsky.denik.cz/zpravy_region/jzd-novostavba-reditelstvi-milicin-ceska-sibir-20210915.html (24.1. 2022)